

СТОМАТОЛОГІЯ ДИТЯЧОГО ВІКУ

УДК: 616.314 – 002 – 02

Е.В. Безвушко, Л.С. Лагода

ЗНАЧИМІСТЬ СУБ'ЕКТИВНИХ ІНДИКАТОРІВ СТОМАТОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ДЛЯ ОЦІНКИ ЧИННИКІВ РИЗИКУ ВИНИКНЕННЯ КАРІЄСУ ЗУБІВ У ДІТЕЙ

Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького
КЛПЗ "Луцька міська клінічна стоматологічна поліклініка"

Епідеміологічні дослідження свідчать, що ураженість карієсом зубів у різних вікових групах дітей складає 63,3 % - 98,3%. Особливе занепокоєння викликає тенденція зростання інтенсивності карієсу в дітей ключової вікової групи – 12 років [1-4]. Міжнародна стоматологічна література свідчить про значне зниження ураження зубів карієсом у ключових групах дітей, що пов'язано з практичною реалізацією комунальних програм первинної профілактики [5-7].

Аналіз профілактичних заходів, що використовуються в практичній роботі лікарями-стоматологами, показав, що переважно це гігієнічні засоби гігієни порожнини рота, фтор-лаки, силанти. Водночас дуже мало приділяється уваги чинникам ризику виникнення карієсу, щоденним звичкам харчування дітей, обізнаності щодо догляду за порожниною рота, мотивації до регулярного відвідування стоматолога та своєчасного лікування зубів.

Доведено, що для забезпечення ефективних профілактичних заходів дуже важливим є моніторинг поведінкових аспектів дітей та оцінка їхнього взаємозв'язку зі стоматологічним статусом.

Для моніторингу стоматологічного здоров'я і ризику виникнення стоматологічних хвороб ВООЗ запропоновано ряд критеріїв. У наш час найраціональнішою інформаційною системою визнана EGONID – 2005 (Європейська глобальна система індикаторів стоматологічного здоров'я)

[8]. Ця система успішно була апробована в Україні та показала досить високу інформативність для оцінки чинників ризику виникнення карієсу і хвороб пародонта [9;10]. Практична значимість окремих суб'єктивних індикаторів була доведена і в попередній нашій публікації [11].

Мета дослідження – визначення значимості суб'єктивних індикаторів стоматологічного здоров'я для оцінки чинників ризику виникнення карієсу зубів у дітей.

Матеріал і методи дослідження

Проведено стоматологічні огляди й анонімне анкетування двох вікових груп дітей 12 і 15 років по 100 дітей у кожній групі на базі середніх шкіл Луцька. Дані стоматологічного огляду й опитувальників ВООЗ (модифікація проф. Леуса П.А., 2013). На обстеженні дітей реєстрували КПВ постійних зубів, індекс гігієни порожнини рота Гріна-Вермільйона (ОHI-S) і кровоточивість ясен за методикою ВООЗ. Для обстеження дітей були вибрані школи, в яких отримано дозвіл дирекції та батьків школярів. У модифікованому анонімному опитувальнику ВООЗ-2013 було 11 питань, що охоплювали відвідування лікаря-стоматолога, частоту чищення зубів, використання фторовмісних зубних паст, уживання солодких продуктів. У цій публікації проаналізовано 6 питань. Аналіз отриманих даних провели методом визначення середніх величин індексів стоматологічного статусу дітей і відсоткового співвідношення відповідей на задані запитання і можливих взаємозв'язків поведінкових факторів зі станом зубів.

Результати та їх обговорення

Одним із важливих аспектів організації ефективної лікувально-профілактичної стоматологічної допомоги дітям є раннє виявлення і лікування карієсу. Це можливо лише за умови регулярного відвідування дітьми лікаря-стоматолога не рідше одного разу за рік. Індикатор В5 показав, що серед обстежених школярів 12-річного віку лише 25% відвідували лікаря-стоматолога один раз за рік, а серед 15-річних — 34,2 %. Високий відсоток школярів указали, що взагалі не ходили до стоматолога. Серед 12-річних дівчат таких було 20% і 13% - серед 15-річних. Виявлено значно вищий відсоток хлопців 12- і 15-річного віку, які протягом року не відвідували лікаря-стоматолога (рис.1).

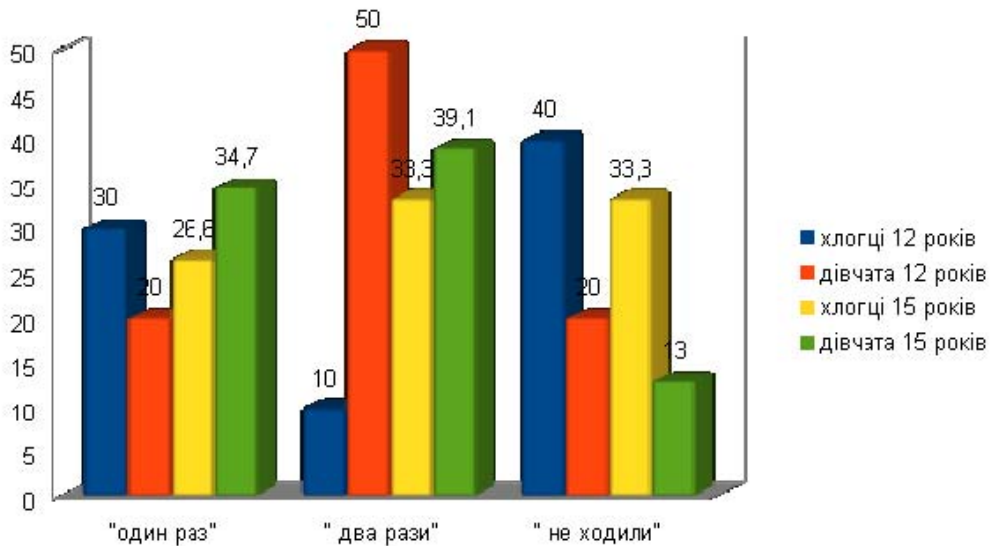

Рис. 1. Відсоток школярів 12 і 15 років, які відвідували стоматолога протягом останнього року (індикатор В5)

Більшу кількість відвідувань стоматолога серед дівчат двох вікових категорій можна пояснити критичнішим ставленням до себе і до свого здоров'я. Підтвердженням значимості індикатора В5 є інди-

катор Д2 – кількість дітей, які відчувають зубний біль. Виявлено, що в останні 12 місяців високий відсоток дітей 12-річного і 15-річного віку (40% і 68,4% відповідно) відчували зубний біль (рис. 2).

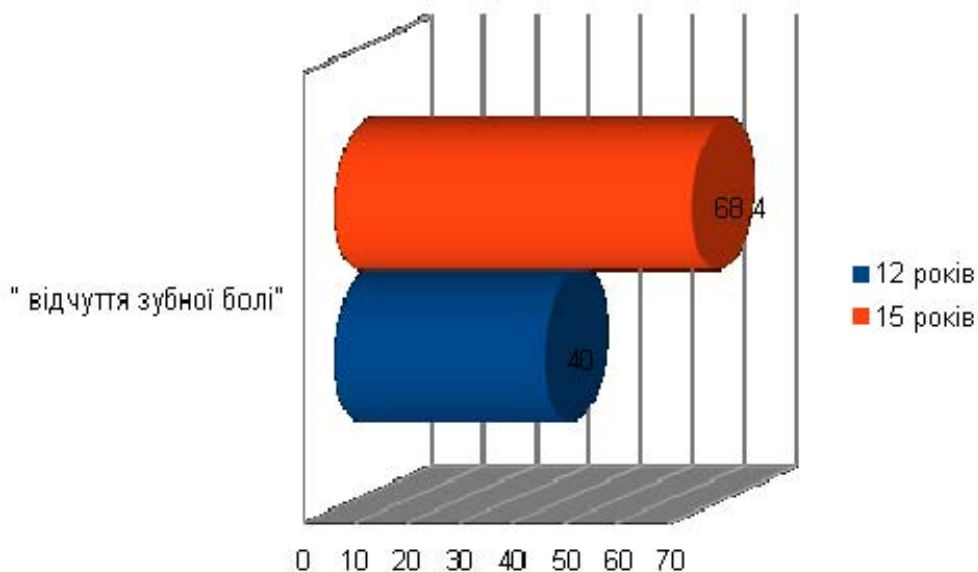

Рис. 2. Відчуття школярами зубного болю протягом останнього року (індикатор Д2)

Одним із найвагоміших суб'єктивних індикаторів, що належать до здорового способу життя, є дотримання рекомендованого режиму чищення зубів 2 рази за день. Доведено, що при незадовільній гігієні порожнини рота інтенсивність карієсу зубів вища. Згідно з отриманими нами даними найвищий відсоток тих, які дотримуються рекоме-

ндованого режиму чищення зубів 2 рази за день, - це хлопці 15-річного віку (60%). Значний відсоток дітей не дотримуються регулярності догляду за зубами. Отже, чистять зуби один раз хлопці 12 років – 70%, дівчата – 60%, 15-річні школярі - 40% і 56,5% відповідно (рис. 3).

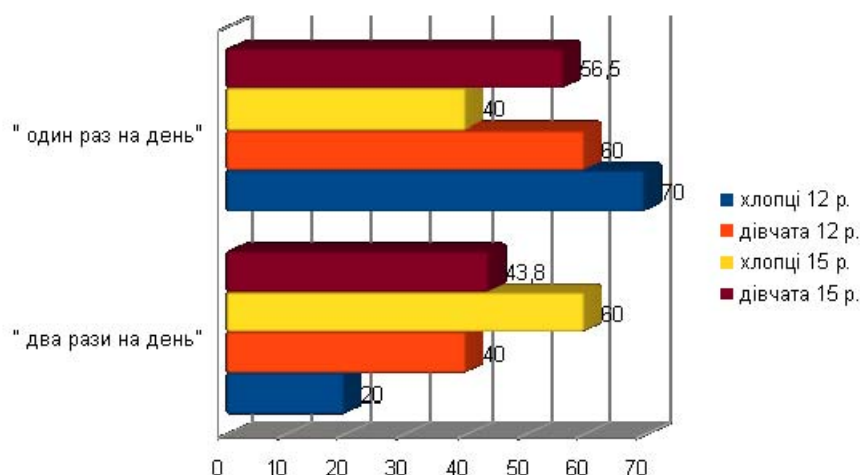

Рис. 3. Відсоток 12- і 15-річних школярів, які дотримуються правильного режиму чищення зубів (індикатор А1)

Використання фторовмісних зубних паст - один із найефективніших засобів місцевої профілактики карієсу. Згідно з отриманими нами даними досить низький відсоток дітей (рис. 4) використовують для чищення зубів зубні пасту з фтором (хлопці 12 років – 15%, дівчата – 10%, школярі 15 років –

33% і 21,7% відповідно). Більшість анкетованих школярів узагалі не знали, які зубні пасту вони використовують (65%-85%). Очевидним є той факт, що школярі недостатньо проінформовані про засоби гігієни порожнини рота і правильний підхід до їх вибору.

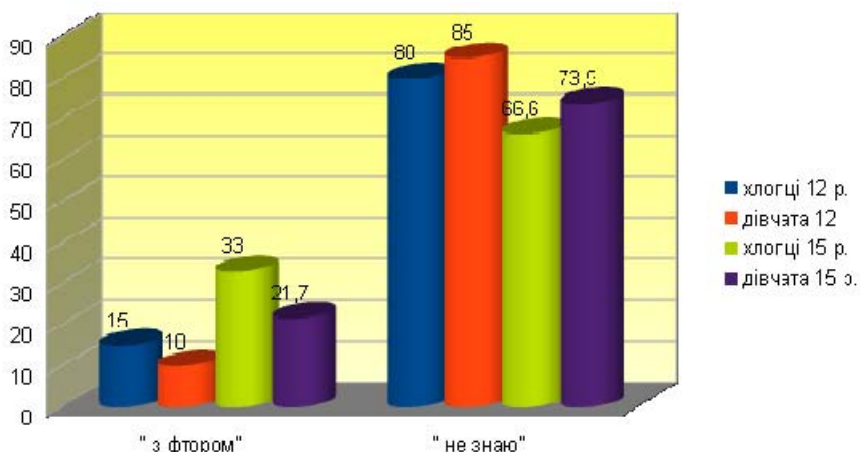

Рис. 4. Відсоток 12- і 15-річних школярів, які використовують фторовмісні зубні пасту (індикатор А4)

Аналізуючи результати відповідей на запитання „З якої причини Ви звернулися до стоматолога?”

(рис. 5), більшість школярів відповіли, що „стоматолог викликав на огляд” (65% і 50%).

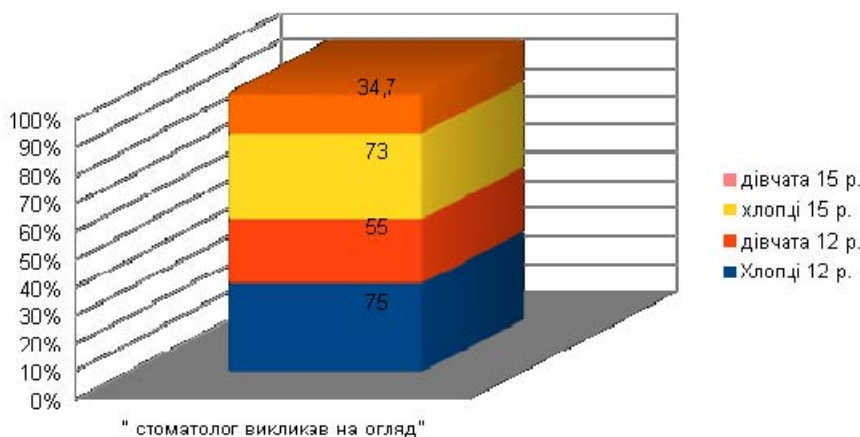

Рис. 5. Відповіді школярів на запитання по індикатору В6 “З якої причини Ви звернулися до стоматолога?”

Незважаючи на високий відсоток дітей, охоплених профілактичними оглядами, ураженість карієсом висока (КПВ=4,3), у великій кількості дітей протягом року виникав зубний біль (47,9%).

Загальновідомим є той факт, що щоденне вживання солодких продуктів, напоїв сприяє росту зубної бляшки на поверхні зуба, що призводить до ризику виникнення карієсу зубів. Результати анкетування показали, що 57%-58% дітей щоденно вживають солодощі, а 35% і 28,9% - рідко. Найчастіше діти вживають цукерки, печиво, а 22,5%-28,9% дітей - ще й газовані напої, хоча і в невеликих кількостях (рис. 6). У країнах ЄС лише 18% дітей щоденно вживають солодощі, тому зубний біль, карієс у них бувають у 4-5 разів рідше.

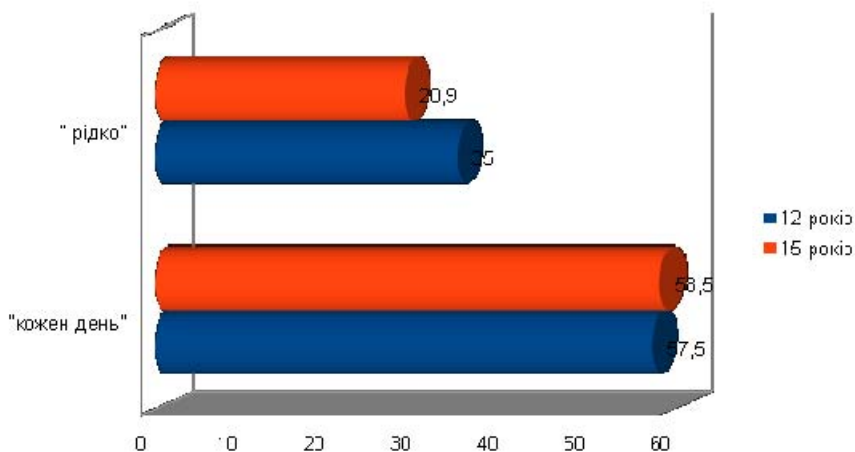

Рис. 6. Пропорція 12- і 15-річних школярів, які вживають солодощі (індикатор В1)

Отже, Європейські індекси стоматологічного здоров'я (EGOHID – 2005) дозволяють визначити чинники ризику виникнення карієсу, а також здійснити моніторинг стоматологічного здоров'я дітей. Порівняльна оцінка суб'єктивних і об'єктивних індикаторів у дітей шкільного віку буде сприяти оптимізації програм профілактики, ефективності профілактичних заходів на індивідуальному і масовому рівнях.

Висновки

Проаналізовано чинники ризику виникнення карієсу зубів за Європейськими індикаторами стоматологічного здоров'я (EGOHID) серед школярів 12- і 15-річного віку в Луцьку. Дані анкетування показали високу інформативність і специфічність отриманих результатів.

Було виявлено, що більшість дітей не дотримуються правил гігієни порожнини рота. Школярі дуже рідко проходять профілактичні огляди, не зацікавлені своїм стоматологічним здоров'ям, що і сприяє росту стоматологічної захворюваності.

Література

1. Безвушко Е. В. Епідеміологічні показники карієсу зубів у дітей Львівської області / Е.В. Безвушко, Н.Л. Чухрай, Н.М. Крупник // Новини стоматології. - 2007. - №1(50). - С. 48-51.
2. Каськова Л.Ф. Поширеність зубощелепних аномалій та стан твердих тканин зубів і тканин парадонта в дітей 11-16 років / Л.Ф. Каськова, М.Н. Тараненко // Український стоматологічний альманах. - 2005. - №1. - С.51-54.
3. Савичук Н.О. Стоматологическое здоровье детей, методические подходы и критерии оценки / Н.О. Савичук, О.В. Клитинска // Современная стоматология (Украина). - 2008. - С. 94-96.

тування показали, що 57%-58% дітей щоденно вживають солодощі, а 35% і 28,9% - рідко. Найчастіше діти вживають цукерки, печиво, а 22,5%-28,9% дітей - ще й газовані напої, хоча і в невеликих кількостях (рис. 6). У країнах ЄС лише 18% дітей щоденно вживають солодощі, тому зубний біль, карієс у них бувають у 4-5 разів рідше.

4. Хоменко Л.О. Стан твердих тканин постійних зубів у дітей в різних за екологічною ситуацією регіонах України / Л.О. Хоменко, О.І. Остапко, Ю.М. Трачук // Новини стоматології. - 2007. - №1(50). - С. 87-91.
5. The caries experience of 12-year-old children in England, 2009 / Davies G.N. [et al.] // Community Dental Health. - 2012. - Vol. 29. - P. 8-13.
6. Eaton K. the platform for better oral health in Europe / Eaton K. // Community dental Health. - 2012. - Vol. 29. - P. 131-132.
7. Petersen P.E. The global burden of oral burden diseases / Petersen P.E., Bourgeois D. // Bulletin of the WHO. - 2005. - Vol. 83. - P. 661-669.
8. EGOHID II. Oral health surveillance in Europe. Edited by D. M. Bourgeois et al., 2008. A selection of essential oral health indicators, recommended by European Global Oral Health Indicators Development Project. Catalogue 2008 University of Lyon, France.
9. Визначення основних чинників ризику недостатньої ефективності профілактики карієсу зубів і захворювань парадонта за Європейськими індикаторами стоматологічного здоров'я / Смоляр Н.І., Леус П.А., Безвушко Е.В. [та ін.] // Новини стоматології. - 2014. - № 3(80). - С.86-90.
10. Безвушко Э.В. Оценка информативности ряда Европейских индикаторов в субъективном определении стоматологического здоровья школьников 12-15 лет г. Львова (Часть 1) / Э.В. Безвушко // Вісник стоматології. - 2014. - №1. - С.63-66.
11. Безвушко Е.В. Оцінка якості життя дітей м. Луцька за суб'єктивними індикаторами стоматологічного здоров'я (Частина 1) / Е.В. Безвушко, Л.С. Лагода // Український стоматологічний альманах. - 2016. - №3(1). - С. 89-94.

**Стаття надійшла
19.10.2016 р.**

Резюме

Представлено результати анонімного анкетування школярів 12 і 15 років міста Луцька за допомогою Європейських індикаторів стоматологічного здоров'я. Було встановлено, що ці індикатори допомагають оцінити чинники ризику виникнення стоматологічних хвороб. Виявлено, що вивчені індикатори стоматологічного здоров'я досить інформативні та можуть бути застосовані для оцінки ефективності програм профілактики.

Ключові слова: діти, індикатори, стоматологічне здоров'я.

Резюме

Представлено результати анонімного анкетування школьників 12 и 15 лет города Луцка с помощью европейских индикаторов стоматологического здоровья. Было установлено, что данные индикаторы помогают оценить факторы риска возникновения стоматологических заболеваний. Вывявлено, что изученные индикаторы стоматологического здоровья достаточно информативны и могут быть использованы для оценки эффективности программ профилактики.

Ключевые слова: дети, индикаторы, стоматологическое здоровье.

UDC 616.314 – 002 – 02

IMPORTANCE SMS 'OBJECTIVELY INDICATORS DENTAL HEALTH FOR EVALUATION FACTORS RISK OF CARIES TEETH IN CHILDREN

E.V. Bezvushko, L.S. Lahoda

Danylo Halytskyi Lviv National Medical University

Summary

Introduction Epidemiological studies indicate that the occurrence of caries in children of different age groups is 63.3% - 98.3%. It is of particular concern that the trend of increasing intensity of caries in children within key age groups - 12 years. Analysis of the preventive measures used in practice dentists indicated on mostly toiletries oral hygiene, fluoride-varnish, sylanly. However, very little attention is paid to risk factors of caries, the daily eating habits of children, awareness of oral care, motivation to regular dental visits and scheduled dental treatment. We know criterion proposed by WHO for dental health monitoring and the risk of dental diseases. Nowadays the most rational information system is EGOHID – 2005.

The aim is to determine the significance of the subjective indicators for dental health evaluation to assess risk factors of dental caries in children.

Material and methods. A dental examinations and anonymous follow of two children ages 12 and 15 years after 100 children. These dental results have made a map of the dental examination and questionnaires for WHO. An examination of the children registered CPV permanent teeth, oral hygiene index Green Vermilyona (OHI-S) and bleeding gums by WHO methodology. In an anonymous questionnaire modified by WHO in 2013 there were 11 issues, which included visits to the dentist, frequency of tooth brushing, use of fluoride toothpaste, drinking soda. In this publication were analyzes the 5 questions.

Indicator B5 Results revealed that among the surveyed students 12 years of age only 25% visited the dentist once a year, and among 15-year - 34.2%. A significant percentage of students indicated that they did not go to the dentist. Among 12-year-old girls the figure was 20% and 13% of 15 year olds. Has been found a significantly higher percentage of boys 12 and 15 years of age, for years did not attend the dentist. Proof of the importance of the indicator is B5 D2 - the number of children experiencing dental pain. Revealed that in the last 12 months, a high percentage of children 12 years and 15 years of age (40% and 68.4% respectively) felt a toothache. It is proved that in case of unsatisfactory oral hygiene dental caries intensity rises. According to our data the largest percentage of the recommended treatment is to brush 2 times a day for 15 years boys - 60%. To use fluoride toothpaste is one of the most effective methods of local prevention of caries. According to gotten data fairly small percentage of children brush teeth with fluoride toothpaste (boys 12 - 15%, girls - 10%, students 15 years - 33% and 21.7% respectively). Most surveyed students did not know the toothpaste they use (65-85%). Daily consumption of sugary foods, beverages promotes the growth of dental plaque on the tooth surface, which in turn leads to the risk of dental caries. The survey results revealed that 52-58% of children consume sweets on a daily basis and 56.2% to 45% rare. Most often children eat candy, cookies 22,5-28,9%.

Conclusions European indexes of dental health (EGOHID - 2005) can determine the risk factors for caries, as well as to monitor the dental health of children. Comparative evaluation of subjective and objective indicators of school-age children will help optimize prevention, effectiveness of preventive measures for the individual and mass levels.

Keywords: children, indicators, dental health.